

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 51.

V Ljubljani, 20. novembra 1914.

Leto IX.

Delavske strokovne organizacije v naši državi.

Po c. kr. delavskem statističnem uradu izdano delo o delavskih stavkah in o izključitvah od dela v Avstriji 1913 objavlja med drugim tudi pregled delavskih strokovnih organizacij. Obžalovati moramo, ker statistični urad ne pozna vseh delavskih strokovnih organizacij v Avstriji. Navaja namreč le strokovne organizacije združene strokovne komisije na Dunaju (nemško socialno demokrat. strokovna društva), organizacije, ki so združene v češko slovanski strokovni komisiji (socialno demokratska), češke narodno delavske strokovne organizacije, krščanska strokovna društva in nemške zveze delojemalcev, organizirane v svoji osrednji komisiji. Izpuščene so zelo močne češke in poljske krščanske strokovne delavske organizacije kakor tudi slovenske krščanske strokovne organizacije. Zelo je želeli, da jih bodoče poročilo ne prezre.

Krščanske strokovne organizacije.

Naš list je o njih stanju leta 1913. že poročal. Štele so 37.237 članov, od katerih odpade na Kranjsko 1544 (odpadlo jih je 103, na Dalmacijo, Istro in Primorsko 634 (odpadlo jih je 64) in na Koroško 325 (več 34). Znano je, da je v tej dobri organizaciji organizirano tobačno delavstvo in železničarji tudi v slovenskih pokrajinah. V osrednji komisiji avstrijskih krščanskih strokovnih društev je organiziranih 21 strokovnih zvez. Dohodkov je bilo leta 1913 kron 804.167 K 71 vin., izdatkov pa 511.003 K 22 vin. Podpor so izplačali 235.000 K 3 vin. Premoženje je znašalo koncem leta 1912 322.728 K 48 vin., koncem leta 1913 pa 373.257 K 54 vin., kar kaže, da se je zelo dobro gospodarilo.

Nemška socialna demokracija in strokovna društva

pripadajo avstrijski strokovni komisiji. Število članov je padlo leta 1913 za 4393 oseb; ker je izstopila iz strokovne komisije tudi strokovna zveza tobačnega delavstva, znaša skupna izguba na članih 8775 oseb. Radi trajne brezposelnosti so se dohodki povišali le za okroglo 66.000 kron. Članov je bilo 415 tisoč 195. Osrednjih strokovnih zvez je 54. Na Kranjskem obstoja krajno društvo in 35 skupin, ki štejejo 2607 delavcev in 34 delavk, skupaj torej 2641 članov. Na Koroškem obstoja 1 krajno društvo in 114 krajnih skupin s 5887 člani, med njimi 132 delavk, na Štajersko odpadeta dve krajni društvi, 1 osrednja zveza in 330 krajnih skupin s 25.880 člani, med njimi 1510 delavk; v

Istriji obstoja 1 krajno društvo in 99 krajnih skupin s 8753 člani, med njimi 438 delavk. Na Dalmacijo odpade 1 krajno društvo in 33 krajnih skupin s 686 delavci.

Na podporah se je izdalo 4.616.929 kron 37 vin.; za pravno varstvo 192.462 kron 90 vin.; za strokovno časopisje 1.193.943 K 81 vin. za izobrazbo 239.285 kron 71 vin.; za agitacijo in za organizacijo 1.208.129 K 99 vin.; za stvarni upravni izdatek je znašal 773.074 K 87 vinarjev, osebni upravni stroški (plače delavskim tajnikom in uradnikom) 996.726 K 78 vin.; raznih izdatkov je bilo 837.744 K 46 vin.

Socialistična (nemška) strokovna društva so skupno z odpornim sklodom izgubila na premoženju okroglo 329.000 kron (izpor črkostavcev!) in se je skupno premoženje znižalo od 15 milijonov 064.798 K 25 vin. na 14 milijonov 735.137 K 55 vin.

Češke slovanske organizacije

pridružene češko - slovanski strokovni komisiji v Pragi (socialno demokratske) so štele koncem leta 1913 48 samostojnih strokovnih zvez s 100.841 člani; leta 1912 pa 49 strokovnih zvez s 103.813 člani. Dohodkov so imele leta 1913 2 milijona 190.772 K; premoženje je znašalo koncem leta 1.443.045 kron. Za podpore so izdali 904.643, uprava je stala 1.091.961 kron; za stavke se je izdalo 211.415 kron.

Češka narodna socialna delavska organizacija

je štela koncem leta 1913 članov 77.032, med njimi 3904 ženske. Obstojalo je 768 krajnih društev s 50 zvezami, leta 1912 je bilo 51 zvez s 749 krajnimi društvi, ki so štela 71.272 članov. Dohodki so znašali leta 1913 901.672 K, izdatki pa 735.776 K. Premoženje je znašalo koncem leta 1913 354.630 K.

Nemške narodne delavske organizacije

so štele leta 1913 28 zvez z 914 krajnimi skupinami. Število članov je poskočilo od 79.197 na 79.539. Podrobnejših podatkov o stanju premoženja statistika ne navaja.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza, skupina Ljubljana je, ker sta odpočlicana k vojakom predsednik tov. Savenz in podpredsednik Tomaz Novak, izvolila za predsednico in zapisničarico Mici Blejec, za podpredsednico pa Uršulo Kattauer.

Roman starega dekleta.

Angleški Ban Bolt.

Nehal je misliti, ker se je moral boriti s snegom. Veter je divje pihal in mu metal kosme v lice, da je moral iskati pota bolj po razoru, nego z očmi. Delali so se že zameti; ko je prišel na cesto, je zadel ob tri do štiri čevlje visok in več čevljev širok zamet. Opazil je luč in ob nji voz. Nekdo je zadel ob zamet in je poiskoval spraviti konje čezenj. Farmer je vedel, da to ne pojde; splezal je nanj in zaklical: »Pustite; noben konj ne pride tu skozi.«

Glas, ki je odgovarjal, mu ni bil znan. »Vem; ne bi me skrbelo, ko bi mogel le nazaj; pa že pol ure se mučim in ne gre.«

»Saj tudi ne bo šlo,« odgovori Farmer sočutno. »Kolesa so vam zavita v sneg in treba bi bilo lopate, da jih očistite. Najboljše je, če izprežete konja in ga jezдите, če se vam mudi. Vaš voz vas počaka tukaj do jutra. Kam pa hočete?«

»K Marti Roscol v Barncroft.«

Farmer je obstal in čudna misel ga je obšla. »Tako torej,« je pristavil in nato vprašal: »Ali ni vaše ime Mihael Barrow?«

Tujec se je zasmel: »Res je to, ampak čudim se, kako ste to uganili.«

»In vi se greste k Marti Roscol ženit.«

Mihael Barrow je ob svetilkini luči strmel vanj. »Mož,« je zaklical, »ali ste vi čarovnik ali kaj? Kako morete vedeti, kakšna je moja misel?«

»Ne vem,« se je zasmel farmer, čarovnik pa nisem, pa vendar sem vse to ugasnil. Mož, jaz sem ravno Marto obiskal, da bi me vzela in ona mi je povedala vašo povest. Čaka vas; čakala je na vas vsa ta leta, in ko sem jaz potrkal na duri, je mislila dekletu, da ste nazadnje vendarle vi prišli ponjo. Če imate še kaj ognja v svojih kosteh, boste brž izpregli konja in bliskoma jahali, dokler ne pridete v Barncroft. Izgubili ste že dovolj časa.«

»V Liverpoolu sem se izkrcal šele opoldne,« je začel Barrow sebe braniti — in —

»Ne mislim za danes, mož; mislim na teh enajst let, kar vas Marta čaka. Hitro, mož, ker jaz mislim, da je že preveč potra.«

»Bom,« pravi mirno Mihael Barrow. Vi ste mi dopovedali, kakšen norec sem bil. Toda enajst let hitro mine, če kdo dela za Rahelo.«

SMRTNA KOSA.

Fürstenfeld. Ivana Urschler.
 Schwaz. Ana Krabicbler, roj.
 Steinlechner; Marija Lintner.
 R. J. P.

Za vojaško takso je izdalo brambno ministrstvo odlok, ki poostruje določila o plačevanju vojaških taks. Določila se je pa vojaška taksa po višini dohodninskega davka in znaša pri tistih, ki plačujejo v I. razredu K 13'60 do K 15'20 dohodninskega davka (letni dohodek K 1600— do K 1800—) 11 K. Naslednja razpredelnica nam natančno kaže višino vojaških taks z ozirom na dohodninski davek.

Razred	Dohodnina				Vojaška taksa
	Dohodninske davčne postavke		Davčen postavkom odgovarja dohodek		
	od	do	nad	do	
	k r o n				kron
1	13'60	15'20	1.600	1.800	11
2	17—	18'70	1.800	2.000	13
3	20'40	24'40	2.000	2.400	17
4	28'50	32'60	2.400	2.800	23
5	36'70	40'80	2.800	3.200	29
6	44'90	49—	3.200	3.600	35
7	55'10	61'30	3.600	4.000	43
8	69'50	79'50	4.000	4.800	55
9	90—	100'50	4.800	5.600	70
10	112'50	127—	5.600	6.600	88
11	145'50	164—	6.600	7.800	113
12	184'50	207—	7.800	9.200	143
13	234—	273—	9.200	11.000	182
14	309—	348—	11.000	13.000	232
15	387—	428—	13.000	15.000	285
16	469—	510—	15.000	17.000	339
17	552—	597—	17.000	19.000	394
18	643—	706—	19.000	22.000	458
19	793—	866—	22.000	26.000	564
20	978—	1.071—	26.000	30.000	677
21	1.169—	1.267—	30.000	34.000	795
22	1.365—	1.463—	34.000	38.000	915
23	1.561—	1.715—	38.000	44.000	1.050
24	1.905—	2.106—	44.000	52.000	1.260
25	2.307—	2.513—	52.000	60.000	1.500
26	2.719—	2.935—	60.000	68.000	1.753
27	3.152—	3.378—	68.000	76.000	2.018
28	3.615—	3.852—	76.000	84.000	2.292
29	4.069—	4.336—	84.000	92.000	2.574
30	4.584—	4.841—	92.000	100.000	2.865
31	5.109—	5.377—	100.000	108.000	3.165
32	5.645—	5.913—	108.000	116.000	3.465
33	6.181—	6.449—	116.000	124.000	3.765
34	6.717—	6.985—	124.000	132.000	4.065
35	7.253—	7.521—	132.000	140.000	4.365
36	7.789—	8.057—	140.000	148.000	4.665
37	8.325—	8.593—	148.000	156.000	4.965
38	8.861—	9.129—	156.000	164.000	5.265
39	9.397—	9.665—	164.000	172.000	5.565
40	9.933—	10.201—	172.000	180.000	5.865
41	10.469—	10.737—	180.000	188.000	6.165
42	11.005—	11.273—	188.000	196.000	6.465
43	11.541—	12.030—	196.000	210.000	6.833
44	12.700—	13.370—	210.000	230.000	7.538
45	14.040—	14.710—	230.000	250.000	8.288

Službena taksa se za vsakih 20.000 kron višjega letnega dohodka poviša za K 750—. Nova določila veljajo že za leto 1914.

Poročilo blagajne za III. četrtlet e 1914

Dohodki:	
54.669 tedenskih prispevkov a 30 vin.	K 16.400'70
5.920 tedenskih prispevkov a 40 vin.	„ 2.368—
58 vpisnin	„ 23'20
7 knjižnih pristojbin	„ 1'40
Obresti	„ 980'25
Koledar	„ 44'50
Strokovni listi	„ 3'90
Brošure	„ 24—
Strokovna komisija	„ 204'90
Dobro krajevnih skupin	„ 338'40
Povračila	„ —50
Razno	„ 30'73
Vsota	K 20.420'48
Saldo 30. junija 1914	„ 38.786'62
	K 59.207'10

Izdatki:	
Bolniške podpore	K 9.376'50
Podpore porodnicam	„ 1.310—
Mrtvaščine	„ 190—
Podpore za orožne vaje	„ 47'16
Mobilizacijske podpore	„ 1.764'60
Obresti skupinam	„ 1.876'87
Agitacija	„ 225'46
Plače in nagrade	„ 1.334—
Strokovni listi	„ 1.494'08
Seje, delegacije itd.	„ 179'20
Tiskovine	„ 94'28
Pisarniški izdatki	„ 217'15
Nominalne 10.000 K n.-avstr. deželnih kom. zadolžnic	„ 7.569'83
Strokovna komisija	„ 516'99
V vojno-oskrbovalne namene	„ 500—
Koledar	„ 50—
Knjige in časopisi	„ 12—
Bolniška podpora in zavarovanje	„ 150'60
Rezervnemu zakladu	„ 118—
Povračila skupinam	„ 4'46
Zaostanki skupin	„ 52'52
Razno	„ 15—
Vsota	K 27.044'80
Saldo 30. septembra 1914	„ 32.162'30
	K 59.207'10

Izkaz premoženja:

Gotovina v blagajni	K 32.162'30
Vrednostni papirji	„ 20.445'50
Deleži	„ 5.200—
	K 27.807'80

Franc Brandts.

5. oktobra je umrl predsednik zveze »Arbeiterwohl« (v dobrobit delavstva) in ljudskega društva za katoliško Nemčijo tvorničar Franc Brandts. Rajniku je manjkalo samo še 40 dni do 80. leta. Predsedoval je »Arbeiterwohlu« 34, ljudskemu društvu pa 22 let. Za obe društvi je skrbel kot prvi oče. Procvitali sta in sta takorekoč še zdaj vodilni sili praktičnega socialnega organizatoričnega dela katoličanov Nemčije.

Franc Brandts je bil potomec premožne trgovske rodbine v München Gladbachu, ki je kupčevala z bombazevinom. Ko se je mudil začetkom šestega desetletja minulega stoletja v Lancashireu na Angleškem, je videl, kako da deluje strojna tekstilna industrija. Ko

»Mislim sem, da je bila Marta,« je zakričal na ves glas farmer.

Mihael Barrow se je smejal, ko je izpregel konja od vojnice. »Rekel sem samo tako — po svetem pismu.«

Zlezal je na konja in ga izpodbadal s petama. »Ne poznam vas, kdo ste,« je zaklical, »toda upam, da pridete na mojo svatbo.«

»Pri Martini moram biti,« je odgovoril farmer.

»To ne bo veliko razložka,« se je zasmel Mihael in odjezdil v noč in sneg.

Četrto ure kasneje je iznova potrkal na duri Marto Roscol. Pustila je medaljon, ki ga je držala v rokah, da ji je padel na prsi in šla vun.

»Oparskaro je prišel nazaj po svetilko,« je mislila sama pri sebi, ko je odpirala duri. Pred njimi je zagledala moža, in ko je spoznala, da ni farmer, je ta izpregovoril: »Marta, deklica, nazadnje sem vendar prišel.«

»Miha, Miha,« je zakričala in prihodnje trenotje je bila že v njegovih rokah.

Pet minut kasneje, ko sta stala skupaj v lični sobici, je zašepetala: »Kaj ne, da nisi hud name za tisto, ko so ti s krivo prisego vzeli dobro ime.

Vedela sem, da je oče naredil spletko, vedela, da ti nisi tistega naredil in da je bil oče piške položil v tvoj voz — toda nisem mogla, nisem ga mogla izdati; moj lastni oče je bil.«

»Razumem, dekle,« je rekel Mihael in jo pogladil po laseh, »razumel sem že tisti dan in sem te spoštoval zato, dekle. Med nama ni treba govoriti o odpuščanju.«

Kratek čas je molčala, potem je rekla očitanje: »Dolgo časa te ni bilo, Mihael.«

»Nisem si mogem pomagati,« je odgovoril; »začetkom sem imel trde čase. Nisem vedel, kam bi šel; odkladal sem od meseca do meseca in prisegel sem si, da te pustim prosto, da narediš, kar hočeš, in da ti ne bom pisal, dokler ti lahko ne ponudim mirnega doma, in ko sem si prislužil precej premoženja, sem sklenil, da se vrnem sam namesto da bi pisal. Nisem vedel do nocoj, ali si omožena, ali ne. In zdaj sem vesel, da sem sam prišel namesto pisanja in vesel, zelo vesel, Marta, dekle moja, da si počakala na me.«

Pogledala je kvišku vanj skozi ki so se ji lesketale v očeh in nasmehnila se je, ko je zašepetala: »Vidiš, Miha, fantič moj, jaz sem vedela, da poš nazadnje vendarle prišel.«

se je vrnil domov, je s pomočjo matere, ker oče ni hotel sodelovati, si izposodil potrebno glavnico, s katero je v družbi svojih dveh bratov ob spodnjem Renu ustanovil prvo mehanično tkalnico za barvano blago. Pod njegovim tehničnim in trgovskim vodstvom je postalo mesto München Gladbach nemško središče industrije, ki izdeluje polovično volno. Zase in za svojega brata je zgradil drugo tvornico, nato se je od bratov ločil in je začel sam zase kupčevati. Trgovsko in tehnično pri njem izurjeno osebje je v münchen - gladbachskem okraju bodoča desetletja zgradilo več velikih tvornic, ki jih je rajnik, ker se ni bal konkurence, naravnost podpiral. Njegova tehnična dalekosežnost je rešila trdno pogina v ameriški državljanski vojski, ki je tudi v Evropi v tekstilni industriji povzročila krizo. Z veliko drznostjo je uspešno tekmoval z Angleži v Carigradu, Smyrni, Tokiu, Sidneyju in v Buenos - Airesu. Vzorce tvrdke Fr. Brandt so preko morja ravno tako cenili kakor doma.

Mehanična tkalnica tvrdke stoji nad 40 let, zvesta svojemu kabelskemu naslovu »progresso« vedno izpopolnjevana z novimi stroji na starih temeljih. Tudi za delavstvo je tvrdka Brandts v München Gladbachu zelo skrbela. Med tvrdko in delavstvom je posredoval že leta 1872. »kolegij najstarejših«, ki je bil tretji delavski odbor v Nemčiji in je skrbel za izpopolnitev in za izpremembe delovnega reda in je tudi v splošno zadovoljnost upravljal delavsko bolnišnico in rodbinski blagajno. Kolegiju je Brandts tudi poveril nalogo, da je skrbel za čut skupnosti, reda in dobrih нравstov med delavstvom in da je šel z dobrim svetom tudi posamezniku na roko. S pomočjo zaupnikov je skrbel, da se je izpolnjeval tvorniški red, da se je lepo postopalo in da so se tudi izven tvornice lepo obnašali; skrbel mu je tudi bilo, da so se poravnali spori med delavstvom. Starešinstvo je smelo nalagati po potrebi ukore (svarila) in globe. V svojih tvornicah je gledal na to, da niso delale omožene ženske, gradil je delavske hiše, ustanovil jim hranilnico, knjižnico, razpisaval nagrade tistim, ki niso pili vpijančljivih pijač, nagradeval stare delavce, skrbel za delo invalidom, uvedel šivalno šolo delavkam, za zunanje delavce ustanovil njih otroščim šolo in kosilo kar v spodnjih prostorih lastnega stanovanja, kjer je zgradil tudi kapelico sv. Jožefa. Spoštoval je svobodo delavskih organizacij; stavkalo se pri njem ni nikdar; v najtežavnejših krizah je skrbel svojemu delavstvu za stalno, če tudi okrajšano delo.

Zbral je leta 1879./80. katoliške tvorničarje in delavske prijatelje, da se v »Arbeiterwohl« skrbi, z izključitvijo vseh političnih namenov samo za izboljšanje položaja delavstva. S to malo, a z izbrano četico, je pričel v VIII. desetletju minulega stoletja boj proti manchesteremu liberalizmu med podjetniki. Pridobil je vlado svojega okraja za delavsko varstvo in za delavsko zavarovanje, prekrasil s svojimi miselnimi politično stranko, časopisje, velike katoliške shode in cerkvene kroge in je končno l. 1890./91. z ustanovitvijo Ljudskega društva za katoliško Nemčijo za socialno preosnovo pridobil katoliško Nemčijo. Seveda so ga volili v razna društva, a najbolj je deloval v velikih zvezah »Arbeiterwohl« in v Ljudskem društvu za katoliško Nemčijo. Povsod se je kazal na vodilnih mestih zaradi svoje diplomatične spretnosti in ker je bil vztrajen optimist. Spletke je doživel veliko, a vplivale niso nanj.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

PROTI DRAGINJI.

Načelstvo J. S. Z. je vzelo na znanje sledeče poročilo:

Vojska je povzročila, da so se skoraj vsa živila in življenjske potrebščine podražile. Povpraševanje po živilih je to podražanje povzročilo, nadalje potrebuje armada veliko živil. Večina držav je tudi izdala prepovedi za izvoz živil, ki jih zato ne morejo tudi v našo državo uvažati.

Podražile so se cene žitu naravnost nečuvno. Cena pšenici je poskočila od 26.70 do 27.00 K dne 25. julija na 38.80 do 40.80 K dne 20. oktobra. Rž je poskočila od 20.20 do 20.90 K dne 25. julija na 32.40 do 33.80 dne 20. oktobra. Cene so se pa od takrat zopet znatno zvišale. Cena pšenici se je torej povišala za 50 odstotkov, rži pa za 65 odstotkov. Znanje, da so se tudi cene moki, jajcem, mesu, krompirju zelo povišale.

Te visoke cene se nikakor ne morejo upravičevati. Letošnja letina je bila obilna. Pridelalo se je dovolj. Izvoz je prepovedan. Tudi živine je v naši državi dovolj. Žita in moke primanjkuje le zato, ker so jo pokupili veletrgovci, ki

svoje zaloge zadržujejo, da dosežejo pozneje še večje dobičke na škodo malega človeka, v prvi vrsti delavca in delavke.

Nasproti temu položaju je J. S. Z. dolžna, da zavzema v korist svojih članov in neposredno tudi za vse slovensko delavstvo stališče glede na to vprašanje in da se v tem vprašanju pridruži veliki akciji, ki jo je podvzela nemška avstrijska krščansko socialna delavska organizacija. Naglašati moramo, da so oblasti dolžne, da najstrožje nadzirajo določevanje cen z živilom in da zato določijo takozvane najvišje cene, ki so jih že v Nemčiji določili. Za to so se, kakor je znano, zavzeli tudi zastopniki kmečkega stanu in celo ljubljanska trgovska in obrtna zbornica.

Zahtevati moramo, da se zaključijo žitne borze, ki so bile že nekaj časa, ko je izbruhnila vojska, zaključene. Če je zaključena denarna borza, zakaj bi ne zaključili tudi žitnih borz, na katerih špekulanti sesajo naravnost kri in mozek najrevnejšim ljudem. Borza ima pač pomen, kadar gre za svetovno trgovino, ki je pa zdaj med vojsko itak popolnoma onemogočena. Zaključiti naj se tudi ogrska žitna borza.

Država naj dožene obstoječe zaloge živil. Prepove naj se, da bi se iz krompirja, ovsu itd. kuhalo žganje.

Najširji sloji prebivalstva pač ne smejo trpeti zato, ker je vojska in se jim življenje ne sme še bolj otežkočiti.

Na c. kr. trgovinsko ministrstvo, na c. kr. poljedelsko ministrstvo in na c. kr. notranje ministrstvo naj se odpošlje sledeča resolucija:

VISOKO C. KR. MINISTRSTVO!

Zadnje čase so se pod pretvezo vojnih zapletajev, cene vsem živilom nečuvno in neupravičeno zvišale.

Letina (žetev) je bila v letu 1914 dobra in se vsled tega ni bati, da bi primanjkovalo najpotrebnejša in najvažnejša živila, ako se izključi pravočasno špekulacija.

Poljedelski krogi sami ugovarjajo neopravičenemu povišanju cen živilom. Poklicani zastopniki kmečkega stanu, so se jasno izrazili proti zahtevanim visokim cenam življenjskih potrebščin.

Sedanji položaj zahteva resno, da poseže tu vmes visoka c. kr. vlada, ter hitro in odločno zabrani vsako izkoriščanje prebivalstva po špekulaciji z življenjskimi potrebščinami in tako obvaruje ljudstvo preteče bede.

Do sedaj so se cene žitu naravnost nečuvno zvišale. Cena pšenici se je zvišala od 26 K 40 vin. do 27 K dne 25. julija na 38 K 80 vin. do 40 K 80 vin. dne 20. oktobra. Rž je poskočila od 20 K 20 vin. do 20 K 90 vin. dne 25. julija na 3 K 40 vin. do 33 K 80 vin. dne 20. oktobra. Od tedaj so se pa cene zopet znatno zvišale.

Znano je, da so se tudi cene moki, jajcem, mesu, krompirju, fižolu in vsem drugim živilom zelo povišale.

Te usodne cene se ne morejo naravno nikakor opravičevati in tudi opravičenje z izrednimi razmerami, ne sme in ne more veljati, ker se je vsega dovolj pridelalo in tudi živine, prašičev itd. ne manjka. Poleg tega je pa izvoz prepovedan in se ne morejo živila izvažati v tuje države.

Žita in moke primanjkuje le zato, ker so je pokupili za časa žetve veletrgovci, ki sedaj zaloge zadržujejo, da dosežejo pozneje še večje dobičke na škodo državnih blagajn, malega človeka in v prvi vrsti delavskega stanu.

Da bode ljudstvo in posebno delavski stan zavarovan pred draginjo živil, ki bi pomenila bedo, si dovoljuje Jugoslovan. Strokovna Zveza v Ljubljani v imenu svojih v petdesetih podružnicah oziroma skupinah organiziranih članov predlagati visokemu c. kr. notranjemu ministrstvu sledeče nasvete:

1. Določijo in zaukažejo naj se žetvi primerne najvišje cene žitu, moki, krompirju in vsem stroknim sadežem (Hülsenfrüchten). Ako bi to ne bilo iz raznih vzrokov takoj mogoče, naj se zaplenijo vse zaloge žita in potom državnih oblasti prodajajo po primernih cenah.

2. Zaukaže naj se, ako se določijo najvišje cene dolžnost prodaje vsem trgovcem in prekupcem z žitom in živili.

3. Vlada naj zaukaže sestaviti seznam vseh živil in držav, posebno pa žita in krompirja.

4. Prepove naj se krmljenje živine in prašičev z žitom, ki se rabi za kruh in druga živila. Istotako naj se prepove krmljenje živine in prašičev s krompirjem. Prepove naj se tudi uporaba krompirja, rži, koruze in ječmena za kuhanje žganja.

5. Zaključijo naj se vse borze za kmečke pridelke.

V nadi, da se bode visoko c. kr. ministrstvo oziralo na navedene nasvete in ukrenilo v najkrajšem času vse po-

trebno proti podraževanju živil in s tem oprostilo prebivalstvo bede, državni blagajni pa prihranilo prevelike stroške, se bilježimo z velespoštovanjem
Načelstvo J. S. Z.

Vojni dogodki

od 10. do 17. novembra 1914.

Južno bojišče. Ko je padel Šabac, so se naše čete razdelile: en del je prodiral po deželni cesti ob Savi proti **Obrenovcu, katerega so naši vzeli z naskokom dne 14. t. m.**; čete na suhem so ves čas izvrstno podpirali naši saski monitorji s svojim dobro merjenim topovskim ognjem. Drugi del naših čet je pa v hitrih pohodih šel proti jugovzhodu ter zavzel **Vrelo in Ub.** Nato so jo udarili naravnost proti Valjevu, kateremu so se približali naši tudi od Drine sem preko **Krupnja.** Slišati je bilo vedno, da se bodo Srbi, ki so se pred našimi na celi črti umikali, pri Valjevu ustavili in postavili v bran. A niso imele časa za to, ker so jim bili naši noč in dan za petami; bežali so naprej in skušali z zadnjimi stražami le toliko zadržati naše, da bi mogli rešiti svoj tren. Dne 15. t. m. so naši brez resnejšega srbskega odpora **zasedli Valjevo.** V kratkih 10 dneh so naše čete osvojile vse srbsko ozemlje, ki se razprostira med Savo (do Obrenovca), Kolubaro in Drino do Ljubovije. V naših rokah sta železniški progi Šabac—Loznica in Obrenovac—Valjevo ter deželne ceste Loznica—Valjevo, Šabac—Valjevo, Šabac—Ub in Obrenovac—Valjevo. Obe skrajni točki naše fronte: Valjevo in Obrenovac, sta velevažni. Iz Valjeva vodijo ceste in železnica naravnost v srce srbske kraljevine: v Kragujevac in Niš, iz Obrenovca ob Savi pa vodi odprta 22—23 km dolga pot po deželni cesti v Belgrad, o čemer se ne sme pozabiti na naše monitorje, ki bodo po Savi spremljali naše čete in jih podpirali. Po tolikih uspehih je razumljiva pohvala, ki jo je fcm. Potiorek v cesarjevem imenu potom armadnega povelja izrazil hrabri V. in VI. armadi. Pa tudi Potiorek sam je kot vrl poveljnik vrle armade zaslužil odlikovanje, katero je ob tej priliki dobil: vojaški zaslužni križ I. razreda z vojno dekoracijo. Bodi končno še omenjeno, da so naše čete v teh 10 dnevih bojih ujele 8000 Srbov in uplenile 42 topov, 31 strojnih pušk in veliko drugih vojnih potrebščin. Naše čete pa tudi sedaj ne mislijo niti na kratek počitek, ki bi mudil sovražniku priliko, da se zbere in uredi, marveč že prodirajo iz Valjeva naprej ter se že poročajo o novih bojih. Srbi se umikajo proti Kragujevcu.

V vzhodni Galiciji in Bukovini je zadnji čas postalo nekam tiho in mirno — nevihta se je prevlekla proti severozapadu. Črnovice so slejkoprej v naših rokah. **V Karpatih** so si naše brambne sile napravile nepremagljivo brambno črto, ki je nobena ruska premoč ne bo mogla prodreti.

V srednji Galiciji so Rusi prodrli do črte Tarnov—Jaslo—Krosno. **Prezmysl** se izvrstno drži; ne-le da uspešno odbija vse nasprotnikove napade, marveč je posadka dne 14. t. m. izvedla tudi obsežen izpad in vrgla sovražnika na severu nazaj do višine pri Rokietnici.

V zapadni Galiciji se nekje krog Krakova pripravljajo novi veliki dogodki; kje in kako je razvrščena naša armada, je pa doslej še vojna tajnost. Uradno poročilo z dne 16. t. m. le kratko omenja, da so se na severnem bojišču na posameznih točkah fronte začeli boji.

Nemško-rusko bojišče. Pri **Wlocławsku** (zapadno od Plocka ob Visli) so Nemci izvojevali veliko zmago; premagali so več ruskih armadnih zborov in jih vrgli nazaj proti Kutnu. Nemci so ujeli v teh večdnevih bojih 23.000 Rusov in zaplenili 70 strojnih pušk in mnogo topov. Tudi pri **Lipnu** (severnozapadno od Plocka) so Nemci zmagovito vrgli nazaj prodirajoče ruske čete. Ravnotako so Nemci odbili rusko prodiranje pri **Soldau** (severnovzhodno od Plocka na pruskem ozemlju). V teh bojih so ujeli Nemci 5000 Rusov in zajeli velik vojni plen. Hudi večdnevni boji so se vršili pri **Stallupōnenu** na Vzhodnem Pruskem (leži kakih 12 km od ruske meje ob črti Eydkuhnen—Insterburg—Königsberg); Nemci so končno Ruse vrgli nazaj.

Francosko - belgijsko bojišče. Na Belgijskem so Nemci zadnji teden dosegli velik uspeh, ker so **osvojili Dixmuiden** in z močnimi silami **prodrli čez reko Yser.** Ypres se še drži, dasi ga Nemci strahovito napadajo. Sploh so Nemci svoje sile na črti Dixmuiden—Ypern—Lille—Arras silno ojačili in podvojili svoje napade na sovražne postojanke. Mesta Armentieres, La Basée,

Bethune, Arras so močno opustošena vsled nemškega artiljerijskega ognja. Hudi boji se nadaljujejo tudi v središču ob reki **Aisne**; pri **Berry au Bac** (severozapadno od Reimsa) so Francozi izgubili važno postojanko. V **Argonih** napredujejo Nemci korak za korakom ter so zopet vzeli **Francozom** neko važno opiralno točko. O bojih na vzhodni fronti ni bilo novih poročil.

Rusko - turška vojna. Na trapezntski meji so Turki zasedli ruske obmejne stražnice in prodrli precej daleč v Rusijo v smeri proti Batumu. Velik poraz so prizadeli Turki Rusom pri Köpri-köju, kjer so imeli Rusi 8000 mrtvih in ranjenih. — Turške čete so zasedle perzijsko mesto Kotur, ki je bilo doslej v ruskih rokah. Tako poročajo turške uradne vesti.

Angleži in Turki. Turki poročajo, da so napadli Angleže v Fao in jim prizadeli velike izgube.

Sveto vojno je proglasil turški sultan kot verski poglavar vseh mohamedancev proti Rusiji, Angliji in Franciji. **Afganistanski emir** je že izjavil, da nastopi proti Rusom in Angležem, ter je ruski poslanik že zapustil Afganistan.

Japonska in Belgija proti Turčiji. Japonski in belgijski poslanik sta zapustila Carigrad.

Turčija je Rusiji, Angliji in Franciji tudi formalno napovedala vojno.

Vojna na morjih. Neuradno se poroča, da je dne 2. t. m. priplulo pred **Vis** 25 do 30 francoskih vojnih ladij. Francoski mornarji so prišli tudi v mesto in odpeljali s seboj več odličnih mož kot talce. Na pošti so razdrli brzobjavne in telefonske naprave. Potem so bombardirali rt Stončico, pretrgali kabel in zahtevali 50.000 K kontribucije, a se zadovoljili končno z 21.000 K. Nato je srancosko brodovje odpulilo. — Ravno tako neuradno se poroča, da so naše ladje z velikim uspehom obstreljevale **Lovčen** in da je utrdba Kuk porušena. — Avstralska (angleška) križarka »Sidney« je dne 9. t. m. pri otokih Kakos v Indijskem oceanu uničila slovitto nemško križarko »**Emden**«, ki je bila potopila veliko angleških trgovskih ladij in jim napravila 40 milijonov škode; »Emden« je bila potopila tudi rusko vojno ladjo »Zemčug«. — Nemško križarko »**Königsberg**« so pa Angleži zaprli v reko Rufijo v Nemški Vzhodni Afriki ter je ladja izgubljena. — Nemški podmorski čoln je dne 12. t. m. v višini Dovra potopil angleško topničarko »**Niger**«. — Združene države Severne Amerike so proglasile najstrožjo **neutralsko** za **Panamski prekop** in **njegovo ozemlje**, kamor ne sme nobena vojna ladja vojujočih se držav ne njihovi aeroplani.

Slovenski železničar.

Vojna poizvedovalnica pri južni železnici.

Ker je število uslužbencev in delavcev, ki so bili pozvani, da nastopijo z orožjem v roki za čast in obstoj domovine, zelo naraslo, je južna železnica ustanovila pri vrhovnem ravnateljstvu na Dunaju poseben poizvedovalni urad, pri katerem dobé vpoklicani kakor tudi njih svoji v vseh vsled vojne se pojavljajočih zadevah gospodarskega ali pravnega značaja brezplačno svet in pomoč.

Pismena vprašanja je nasloviti na »Administrative Direktion, Kriegsaus-kunftsdienst«, Dunaj X, Ghegaplatz 4, I. nadstropje, vrata 65-66. Istotam se lahko ustmeno vpraša vsak delavnik dopoldne od 9. do 12. ure.

Pozdravljamo to napravo in upamo, da bo marsikateremu olajšala skrbi, ki jih ima radi prejemkov zaostale družine, pri delavcih pa še prav posebno radi članstva provizijskega sklada. Številne tozadavne določbe niso vsakemu dovolj znane, pa tudi ne razumljive. Umevno je, da bo imel urad precej opravila, radi tega se priporoča, da uslužbenci in zaostali ene in iste postaje nejasna jim vprašanja zbero in skupno predložijo. Železničarski odsek J. S. Z. je svojim članom radevolje na razpolago, da posreduje.

Kako so se in kako se še Angleži vojskujejo.

Angleška je vojske vedno tako vodila, kakor vodi sedanjo vojsko. Anglija je vedno žela dobiček, kadar so se države na evropski celine klale med seboj. Dolgotrajni boji na Nizozemskem, tridesetletna vojska je prinašala Angležem dobiček. Najboljše delovne sile in denar je dohajal s celine v Anglijo in je izpremenil deželo, ki je prej poznala le gospode in hlapce, v industrijsko državo.

Angleži so si zapomnili nauk, ki so se ga naučili med tridesetletno vojsko. Njih politiki so izpoznali, koliko da njihovi državi vojske na evropski celini koristijo. Ko so se narodi na evropski celini medsebojno zatirali in se mesarili, se je Anglija lahko svobodno razvijala; pridobivala je kolonije, kupčija in industrija sta napredovali in bogastvo se je v deželi vedno bolj razširjalo, seveda ž njim tudi samoljubje in najgrša, najumazanejša sebičnost.

Anglija je stala enkrat na strani Francije, drugič na strani Nemčije-Avstrije. Naklonjena je bila nekaj časa francoskemu učitelju plesa in nekaj časa nemškemu šolmostru, dokler ni stala ležala oba na tleh.

Posledice Napoleonovih vojska na gospodarske razmere v Angliji nam najjasnejše kaže, če primerjamo številke angleškega izvoza med in po vojski.

Izvozili so Angleži blaga leta 1805. za 38 milijonov, leta 1810. za 48 milijonov, leta 1815. za 51 milijonov, l. 1816. za 41 milijonov, leta 1819. za 35 milijonov in leta 1848. za 52 milijonov funtov sterlingov.

Kaj nas uče navedene številke?

Medtem ko so izvozili Angleži leta 1805 za okroglo 40 milijonov funtov sterlingov blaga, je izvoz kljub vojski in ravno zaradi vojske poskočil in je vojska povzročila, da so se Angleži polastili trgovine in pomorske plovbe. Poskočil je izvoz leta 1810. za 48 in je dosegel svoj višek leta 1815. z 51 milijoni. Ko se je pa sklenil mir v Parizu in ko so se pojavile posledice miru, je padel izvoz leta 1816. na 41 in leta 1849. na 35 milijonov funtov. V tvorniških okrajih sta izbruhnila beda in revščina. Po letu 1815. so poskočili zločini za 91 odstotkov. Pisatelji so javno nastopali proti mirovnemu sklepu. Jasno nam ta okoliščina kaže, kdaj da se Angliji bolje godi, ali med vojsko ali med mirom.

Beseda vojska, ki se tolikokrat lahkomišljeno izpregovori, pomenja za Anglijo nekaj drugega, kakor za celino. Medtem ko vsled vojske med ljudstvi evropske celine redno delo v tvornicah počiva, se prekinejo trgovinske zveze in izvoz preneha, najboljši delavstoji polje, tvornice, pristanišča in ladje se končajo tako, da oba vojskujoča naroda opešata ali da se konča, in da se bistveno njena moč izpremeni, pa v Angliji med evropskimi vojskami vse dela, in sicer z monopolnimi cenami, trgovina in plovba procvitata, podjetnost donša nove kapitalije, če se pa sklepa mir, je Anglija v toliko obvarovana, da lahko narekuje borilcem celine svojo voljo in svoje želje, ki se večinoma omejujejo na kolonije in na trgovinske dobičke. Države na celini se potiskajo in bore s skrajnimi napori, dozdevni zmagovalci se slavi in odnese v najboljšem slučaju košček zemlje; Anglija pa odločuje in z neomejenimi silami pomnožuje trgovino, ojači industrijo in pridobi v tujih delih zemlje dežele, ki jih želi.

Anglija v slučaju vojske večinoma

svoje vojake le izkrca; zbrane jih ima blizu pomorskega obrežja, da jih lahko v vsakem neugodnem trenutku lahko zopet vkraja in jih uporablja le, kadar se ji zdi, da je za to ugoden trenutek. V francoskih vojskah od leta 1792. do leta 1815. je padlo le 19.800 Angležev, a med njimi gotovo polovica najetih Nemcev, polovica pa Ircev. Prezre se tudi večinoma, da velikanske pomorske bitke niso tako krvave, kakor bitke na suhem. Med velevažno bitko pri Trafalgaru so izgubili Angleži le 449 mož! Medtem ko je pustila Avstrija l. 1809. in Prusija leta 1813. na bojiščih cvet svoje mladosti, je Anglija svoje sinove zadrževala, da je z njimi osvojevala prekmorska ozemlja in da jih je obljudevala in da jih je nastavljala v domačih tvornicah. Ta armada je tudi igraje za vse čase izvedla svetovno naseljevanje in trgovino.

Angleška se večkrat udeleži vojska le zato, da uniči in opleni drugim narodom pristanišča, arzenale, ladjedelnice, pomožne tvornice mornarice in osobito brodogoja, bodisi že vojna ali trgovska. Tako je postopala leta 1804. s Španjo, s Francijo pri Abukirju leta 1798. in pri Trafalgeriu leta 1805., s Portugalsko leta 1807., z Dansko leta 1807.

Nizozemski je oropala Anglija leta 1799. 25 vojnih ladij. Z Danske je odvedla 18 linijskih ladij, češ, da brodogoja ne dobe v roke Francozi, prej so pa bombardirali Angleži še Kodanj. Angleži so nameravali tudi v Carigradu tako postopati, kakor so postopali s Kodanjem. Uničili so turško brodogoja pozneje, leta 1827. v nepričakovanih okolnostih pri Navarinu.

Vse te države so prisilili Angleži, da so se morale večinoma proti lastni volji vojskovati in so jih potem pod pretvezo vojske oropali prekmorske trgovine. Preračunalo se je, da je izgubila evropska celina po francoskih vojskah 1100 vojnih ladij in 4000 trgovskih ladij. Angleški zgodovinarji pa slave Pitta, ker je med svojo vlado od leta 1783. do leta 1806. pomnožil število angleških vojnih ladij od 300 na 700, število trgovskih ladij pa od 8000 na 20.000. Med vojsko so odpravili tudi lastno parlamentarno zastopstvo Irske in so osvojili najvažnejši del Vzhodne Indije, dohodki Anglije so se pa povišali od 12 na 32 milijonov funtov sterlingov.

Ravno tako, kakor sovražijo Angleži brodogoja tujih držav, sovražijo tudi velika osobito vojna pristanišča držav na evropski celini. Nekdaj so hlepeli Angleži po Toulonu, zdaj žele pridobiti Kiel, pozneje jim bo dopadla Biserta pri Tunisu, Panama ali Manilla.

Brez zaveznikov Angleži ne prično vojske. Na zaveznike pa prelože Angleži polagoma glavno breme. Boj na morju si Angleži pridržijo zase, a vojsko na kopnem vodijo s tujim orožjem. V 17. stoletju so hujskali Turke na osrednjo Evropo. Proti Franciji, ki jim je postajala gospodarsko nevarna, so se pod

Ljudevikom XIV. naslanjali na Avstrijo-Nemčijo, proti Ljudeviku XV. na Prusijo. Ko so s temi vojskami zaposlevali Francijo v Evropi, so pridobili v Ameriki in v Vzhodni Indiji prvenstvo nad Francozi. Za povzdigo svoje države so strmoglavili Francijo po Nemčiji, Rusijo po Japonski, zdaj so pa vpregli skoraj cel svet proti Nemčiji in proti naši državi.

Ruska topovska livarna.

Kakor ima Avstrija svojega Škodo, Nemčija svojega Kruppa, Angleška svojega Armstronga in Francoska svojega Schneiderja, ima Rusija svojega Putilovega. Ime Putilov je za Rusijo prav tolikega pomena, kakor navedena imena za dotične države. Livarna Putilov namreč preskrblja rusko armado s topovi in v zadnjem času celo tudi s bojnimi ladjami.

Livarna, ki zavzema s svojimi stavbami velikanski prostor, leži deset kilometrov od Peterburga ob reki Newi in je ena najstarejših livarn v vsej Evropi. Ustanovila je podjetje leta 1801. ruska vlada sama in je že tedaj livarna dajala Rusiji večino topovskega materiala in municije. Izpočetka je bilo v podjetju zaposlenih kakih 700 do 800 delavcev, kar je bilo za tiste čase že veliko število. Pozneje so začeli v tovarni izdelovati razne druge predmete, tako da se je skoraj popolnoma opustilo izdelovanje vojnega materiala. Podjetje je padalo in padalo ter skoraj izgubilo že več svoj pomen, dokler ga ni končno leta 1868. kupil N. S. Putilov, ki se je povzpelo od preprostega delavca do lastnika največjega livarniškega podjetja. Putilov je uvedel v ljanje železniških tračnic. Od tedaj se je obrat znatno povečal. L. 1873. se je podjetje izpremenilo v delniško družbo.

Izdelki Putilovih tovarn so zelo različni. Poleg parnih turbin, vlivalnih strojev in žerjavov se izdelujejo ponajveč tračnice in jeklena pločevina. Od leta 1903. se izdelujejo tudi lokomotive. Na leto se izgotavlja po 300 lokomotiv, ki se oddajo ruskim, finskim in sibirskim železnicam. Zoleg tega pa se izvršuje na leto do 300 tovarnih in 25 osebnih železniških voz, kar pomenja gotovo veliko.

Od leta 1900. so zopet začeli izdelovati topove in topovske kroglice. Topovski oddelk, ki ima na razpolago veliko strelišče, je izdelal že veliko število poljskih topov, med njimi tudi nekaj vrst po načinu Schneiderjevem v Creuzotu.

Normalno zaposlujejo Putilove tovarne okrog 8000 delavcev, vendar pa je tupatam delalo tudi že več nego 12 tisoč delavcev, in sedaj je število delavstva, kakor povsod, kjer se izdeluje vojni material, še znatno večje.

Leta 1906. so izdelali v Putilovih tovarnah dva torpedna rušilca za ruski mornarico, a v zadnjem času je ladjedelnica preurejena tako, da more izdelovati tudi velike oklopnice.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo „Našo Moč“.

Občudovanje vzbujajoči pojav narave 20. stoletja.

Brezplačno sporočim vsakomur, kako je mogoče ozdraviti z mojim dobro preizkušenim domačim sredstvom dolgoletno prsno bolezen, naduho in kašelj.

Prosim, da se za odgovor priloži znamka

D. WACOWSKY, Plzenj (Česko).

Poštni predal 150.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.	
F. Meršol LJUBLJANA Mestni trg 18.	
Trgovina z modnim in drobnim blagom.	
Velika izber vezenin, čipk, rokavilo, nogavice, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavrtač, volne, bombaža, sukanca itd.	
Predstiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.	

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Jože Gostinčar**. Tisk Katoliške Tiskarne.

naj obrtno oblastvo na prošnjo načelnštva izvršuje upravnim potom.

Zakon daje upravnim oblastvom velik vpliv na združno delovanje. Zlasti se kaže ta vpliv pri razsojanju vprašanja, ali so krajevne razmere primerne za ustanovitev zadruga (§ 106.), pri odobrenju pravil, dalje v tem, da oblastvo pošilja k združnim zborom svojega zastopnika, nadzoruje poslovanje azdružnih organov i. dr. Tudi razpori o notranjih združnih zadevah spadajo samo pred upravna oblastva.

§ 127 a.

Združni inštruktorji.

Trgovinski minister je pooblaščen, da porazumno z ministrom za notranje stvari nastavi za pospeševanje združništva potrebno število združnih inštruktorjev.

Ti imajo nalogo svetovati zadrugam in njih zvezam in jih podpirati, da dosežejo v zakonu odkazane jim namene, ter delovati na to, da se zadruga, njihove uredbe in zavodi ter njih zveze uredijo namenu primerno.

aZdruga in združne zveze so dolžne (§§ 130 c do 130 m) združnim inštruktorjem dajati zaželeno pojasnila in jim dovoliti, da v pogledajo seznamke in knjige itd., katere vodijo in ki so podvržene nadzorstvu obrtnega oblastva.

Združni inštruktorji naj pomagajo obrtnim oblastvom kot strokovni organi, ki oddajajo svoje mnenje, pri vseh važnih, zlasti pa organizacijskih stvareh združništva.

Združni inštruktorji so podrejeni trgovinskemu ministru, od katerega dobivajo svoja službena navodila.

Njihovo področje in njihovo uradno delovanje nasproti zadrugam in njih zvezam kakor tudi v razmerju proti obrtnim oblastvom in združnim komisarjem uredi natančneje ukazoma trgovinski minister sporazumno z ministrom za notranje stvari.

Področje in uradovanje združnih inštruktorjev je urejeno z ukazom trgovinskega ministra z dne 26. julija 1907, drž. zak. št. 192 (§ 1.): »Združni inštruktorji so zakonito poklicani svetovalci obrtnih zadrug in njihovih zvez. Kakor taki imajo v prvi vrsti nalogo tem združbam dajati svete in podporo, da dosežejo zakonito jim odzane namene. (§ 2.) Sosebno imajo skrbeti za stvari, ki merijo na pospeševanje skupnih koristi združnih udov in pripadnikov s tem, da ustanavljajo združne naprave in podjetja v zmislu § 114., odst. 1 in 2, 115 a, 115 b do 115 v, 115 w, 115 x in 116 obrtnega reda. Posebno pozornost imajo obračati na dejavnosti obrtnih zadrug na go-

Sklenjene nagodbe je vpisati v zapisnik, ki naj ga podpišete obe sporni stranki in od katerega je, ako zahtevate, izročiti pismeno izdajo.

Razsodbe (razloke) razsodiškega odbora je izreči vpricho načelnika in štirih po § 122. v opravilo poklicanih razsodnikov, katerih naj po dva pripadata razredu imetnikov obrta in pomočnikov, ko se je pojasnilo stanje stvari in so se preskusila vsa potrebna dokazila. Razloke se izreko z večino glasov; pri enakem številu glasov se sklone po tistem mnenju, kateremu pristopi načelnik.

Postopek razsodiškega odbora se ureja s pravili, omenjenimi v § 122. V teh pravilih se lahko tudi določi, ali se in v katerem iznosu se poslujočim pomočnikom iz imovine dovoljujejo prezentnine.

Nagodbe in razloke razsodiškega odbora je moči izvršiti upravnim potom.

Zoper odborove razloke je vsaki sporni stranki prosto vložiti tožbo pri rednem sodniku v roku osmih dni počenši od dne, katerega se razglasi razloka, in tako izpodbijati rozloke, in v tem roku mora stranka, ki je nastopila pravno pot, tudi pred odborom dokazati, da je vložila tožbo.

Z izpodbijanem razloke pa se ne ovira nje začasna izvršitev.

§ 124.

V področje razsodiškega odbora spada poravnava sporov iz delovnega, učnega in meznega razmerja.

Gorenje zakonite določbe omejujejo natančneje postopanje pri razsojanju preprirov pred razsodniškim odborom in odkazujejo prizadetim strankam primerna pravna sredstva proti odborovim razsodbam.

Ako zadruga ni ustanovila razsodniškega odbora, morejo se prepriiri iz delovnega, učnega in plačilnega razmerja poravnati pred obrtnimi sodnijami ali — kjer takih ni — pred civilnimi sodnijami.

§ 125.

Disciplinarna oblast.

Združnemu glavarstvu se priznava pravica, udom in pripadnikom zadruga, ako se pregreše zoper združne predpise, naložiti primerne kazni zaradi nereda, kakor ukore in denarne kazni do deset goldinarjev (20 kron).

Primeri, kdaj se morejo prisojati take kazni zaradi nereda, se navajajo v pravilih.

Nadzorovalnemu oblastvu ne pristojata pravica, izpregledati ali izlajšati kazni, katere je združno načelnštvo naložilo na podlagi § 125. obrtnega reda. (Trg. min. št. 4083 iz l. 1896.)

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Pospalnica prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, škatlica 50 v.
Bijele olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodji, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
Sladin za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in želodec krepljivo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini

Janko Češnik

(Pri Češniku) LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.

Cene najnižje.

Cene najnižje.

Postrežba poštna in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južna! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
mleka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 90 vin
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarinar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarinar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karinar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Josefsstädterstrasse šte. 46, Radetzkyplatz šte. 4
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 8 tukaj navedenih tvrdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.

Konfekcijska trgovina

za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

Varstvena znamka.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Trzinu,
Gorenjsko.

Najmodernejšo podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno

Na drobno v Ljubljani Na debelo

Breg šte. 20 (Cojzova hiša).

A. & E. SKABERNE, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volнено blago, kakor
ševjoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, čefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
stvih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in salih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!

— 258 —

§ 126.

Pravila.

Po načelnih določilih tega poglavarja naj se za vsako zadrugo
sestavijo posebna pravila in predložijo v odobrenje političnemu de-
želnemu oblastvu.

Pravila naj zlasti obsegajo natančnejša določila:

- o imenu, sedežu, namenu in obsegu zadruga in kako naj se
udje in pripadniki imajo v razvidnosti;
- o pravicah in dolžnostih članov;
- o združnem zboru, o tem, česa je treba za veljavnost njegovih
sklepov in o rečeh, ki so pridržane njegovemu sklepanju;
- o številu eventualnih odposlancev in o njih volitvi (§ 119.);
- o postopanju pri volitvah, in kako se je izkazovati pri njih;
- o področju združnega načelnštva in načelnika;
- o sestavi načelnštva, o posvetovanju in poslovnem postopku
v načelnštvu;
- o tem, česa je treba za veljavnost sklepov združnega načel-
ništva;
- o volitvi, poslovni dobi in področju zaupnikov (§ 119. h);
- o eventualnem postopanju strokovnih odsekov, o njih nalogah,
o posvetovanju in poslovnem postopku v strokovnih odsekih;
- o načinu, kako se odmerjajo in pobirajo naklade;
- o visokosti eventualno ustanovljene vzprejemnine za novo pri-
stopajoče člane, nadalje o pristojbini za najetje in oproščenje
vajencev;
- o skrbi za redne razmere vajeništva in zlasti o razmerju šte-
vila vajencev k številu pomočnikov v posameznem obrtovanju,
pri rokodelskih obrtih načelna določila, kako naj se opravljajo
vajeniške preskušnje, ne dotikajoč se odnosa preskusnih
redov;
- o uredbi v § 114., lit. h, omenjene razsodiške naprave za porav-
navo sporov med združnimi člani;
- o upravljanju združnega imetja;
- o prisojanju kazni zaradi nereda (§ 125.), katere gredo v za-
družno blagajnico, kadar se odmeri denarna kazen, kolikor ne
velja predpis § 115 w;
- o pogojih, po katerih se morejo vabiti posamezne osebe izven
zadruga k udeležbi pri združnih zborovanjih.

Za pravila z zadrugami pridruženih naprav in zavodov je treba
tudi odobrenja, ki je omenjeno v 1. odstavku.

— 259 —

Za naprave in zavode v naučne namene so merodajne posebne
določbe, ki so vsak čas v veljavi.

Vsaka zadruga mora imeti svoja pravila, katera se predložijo v
odobrenje političnemu deželnemu oblastvu, ki pazi, da posamezne
določbe v pravilih ne nasprotujejo zakonitim predpisom. Kadar se
vlagajo združna pravila v potrjenje, priložiti jim je tudi pravila,
omenjena v zadnjem odstavku § 125. o. r. Vendar pa sme deželno
oblastvo združna pravila potrditi ločeno od drugih.

Združna pravila, kakor tudi pravila za razsodniški odbor,
pomočniški zbor in bolniško blagajno so prosta koleka.

§ 127.

Nadzorovanje.

Zadruga in njim pridružene uredbe in zavode nadzoruje obrtno
oblastvo, v čigar okraju ima združno načelnštvo po pravilih svoj
sedež.

Obrtno oblastvo odloča o pritožbah proti sklepom zbora in na-
čelnštva in drugih odborov, kolikor v zakonu ni predpisan kak
drug način izpodbijanja; vselej se pa poprej zaslišita obe stranki.

Obrtno oblastvo naj postavi posebne komisarje, da nadzirajo,
ali se postopa v zadrugah po zakonih in pravilih.

Pravico ima, vsakčas vpogledati knjige, račune, seznamke in
druge zapiske zadruga in pregledati njeno blagajnico.

Obrtno oblastvo ima tudi pravico, združnim načelnikom ali
njih namestnikom, ki ponovno ne slušajo od oblastev na podlagi tega
zakona naročenih nalogov in ukazov ali se težko pregreše zoper svoje
dolžnosti ali zakrivijo kako nerednost, naložiti globe zaradi nereda
do 100 K.

Ako se dokažejo nerednosti v gospodarstvu z blagajnico in ako
se je ponovno spodtikati nad pregreški proti pravilom ali nered-
nostim v poslovanju, sme obrtno oblastvo delovanje združnega na-
čelnštva začasno ustaviti, ukreniti odredbe glede začasnega vodstva
poslov in, ako treba, odstaviti člane načelnštva od njihove službe
ter obenem odrediti novo volitev. Proti temu od združnega načel-
ništva vloženi priziv nima odložitve moči, kar se tiče ukaza, da mora
načelnštvo svoje delovanje ustaviti, in naredbe glede začasnega
vodstva poslov. Nova volitev se mora takoj izvršiti, ko stopi odloka v
veljavo.

Spori o notranjih združnih stvareh spadajo izključno na
upravno pot.

Redno storjene sklepe združnega zbora, ki se tičejo takšnih
združnih stvari, kakršne je zadruga dolžna oskrbovati po zakonu,